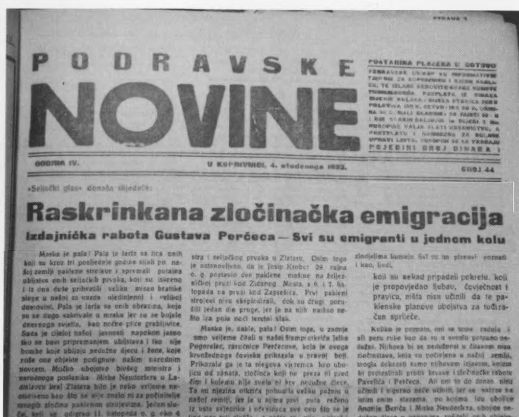

IZ POVIJESTI KOPRIVNIČKOG NOVINARSTVA

Razmatranja u ovom naslovu temelje se na napisima u kompletima lokalnih novina koje su izlazile u Koprivnici tridesetih godina prošlog stoljeća; u Koprivničkom Hrvatu u godištima 1929. - 1932. i u Podravskim novinama u godištima 1930. - 1941. godine. Ovi novinski kompleti čuvaju se danas u Muzeju grada Koprivnice, zahvaljujući dr. Leanderu Brozoviću koji ih je prikupljao, službujući kao kotarski veterinar u Novom Vinodolskom, Kutini, Velikoj Kikindi, Zagrebu, Križevcima i Koprivnici. Po osnivanju muzeja 12. studenog 1945. godine poklonio ih je za svoj muzej koji upravo ovih dana obilježava 55. obljetnicu rada.¹

Prvi broj **Koprivničkog Hrvata**² izašao je na Badnjak 1924. godine. Vlasnik i izdavač bio je *Konzorcij koprivničkih pravaša*, a urednik je bio Mihovil Tomac, trgovac i gostioničar. Tiskao se u zagrebačkoj tiskari "Merkur". Nakon što je prekinuto njegovo izlaženje nakon petog broja ponovo je pokrenut nakon četiri godine, 17. ožujka 1928. kao tjednik vlasnika i izdavača *Konzorcija koprivničkih blokaša*, uz odgovornog urednika Mihovila Tomca. Novine su se tiskale sve do srpnja 1932. godine u svim koprivničkim tiskarama; u tiskari Rast i Loborec, tiskari Vinka Vošickog, tiskari Braće Loborec, a od početka 1931. u tiskari Viktora Senjana pod uredništvom Martina Nemca, trgovca brašnom.

Novine su kroz cijelo vrijeme izlazile na četiri stranice u nakladi 200 - 300 brojeva što je osiguravalo njihovo redovito izlaženje. Naslovnica je redovito iz pera urednika bila posvećena političkim osvrtima i komentarima gradske, ali i državne politike. Nisu bili rijetki i osvrti na stanje u međunarodnoj političkoj situaciji, a za primjer slijede naslovi: *Povodom ženevske konferencije za razoružanje, Pomorska konferencija u Londonu, Osamljenost Japana i nemoć Italije, Duh Lige naroda*. Zanimljiva je naslovnica Koprivničkog Hrvata od 1. ožujka 1930. koja glasi - **SJEDINJENE DRŽAVE EUROPE**, s podnaslovom "svaki je veliki događaj počeo kao utopija, a završio kao realnost". Zbog zanimljivosti i današnje perspektive te svojevrstne novinarske vizije slijedi citat: "...*To spominjemo samo mimogred, da se vidi, kako se danas u svijetu silnom brzinom mijenjaju ne samo vlade, nego i snošnji država, pak Evropa juri raskršću, sa koje vode dva puta. Cilj je jednog puta održavanje današnjeg političkog stanja i snošaja među državama Evrope, sa svim carinskim mirnodobnim ogradama, za zaštitu nacionalne industrije, sa svim ogromnim financijskim investicijama u oružanju, a na moru, kopnu, zraku itd. Sve te pripreme vode neminovno u nove sukobe, koji za Evropu znače samo ibojstvo. Drugi put vodi do stvaranja Sjedinjenih Država Evrope. Na koji put će se u dogledno vrijeme, odlučiti Evropa, teško je reći. Ali zdrav razum i način sili sve čimbenike, da se priklone nuždi stvaranja sjedinjenih država, da odbaci sve narodnosne i gospodarske pregrade, te da prionu sjedinjenim silama na obnovi nadmoćnosti Evrope, koju je ona do velikog rata imala (op. a. 1. svj. rata), i da osiguraju staroj Evropi i bijeloj rasi onaj položaj, koji joj i po kulturi tradiciji i sposobnosti pripada. Nova politika Evrope imala bi se voditi na temelju međusobnog sporazuma, međusobne ovisnosti i, što je glavno, zajedničkog istupanja prema drugim dijelovima svijeta. U duhu te politike imalo bi se evropsko gospodarstvo racionalizovati. Osiguranjem mira padaju sve zaštitne carine, koji do sada sprečavaju sposobnost konkurencije prema ostalima dijelovima svijeta, a napose Amerike*".

Slika 1.-2. Naslovnice koprivničkih novina

Od suradnika Koprivničkog Hrvata treba spomenuti dr. Leandera Brozovića, Slavka Löwya, dr. Antu Pavelića, dr. Rudolfa Horvata, Emilija Laszowskog, Augusta Katara, Leona Kaurića, Ivicu Šempera i kao najredovitijeg novinara - suradnika Dušana Ožegovića. Također treba reći kako je jedino Ožegović bio školovani međuratni koprivnički član jugoslavenskog udruženja novinara, a bio je dopisnik zagrebačkog Obzora, Jutarnjeg lista i Večeri.

Opće stanje u gradu najbolje u 1929. godini, godini gospodarske, političke i opće društvene krize, plastično pokazuje ovaj citat urednika: *“Ulice, a pogotovo u centrumu grada pune su života. Vidimo pojedine skupine naših purgara kako međusobno debatiraju gradsku, a pogotovo javnu državnu upravu. Naš je seljak osiromašen i zadužen, trgovac i obrtnik tjeskobno broji dane svog opstanka, industrijalac stoji na rubu propasti, a ta naša hrvatska inteligencija drhće pred redukcijom i bijedom”*. Nakon proglašenja šestosiječanjskog ustava 1929. godine s naslovnica Koprivničkog Hrvata iščitava se novi duh u političkim kolumnama koje više nisu britke kao prijašnjih godina kad je list bio pravaške orijentacije. U svim ostalim rubrikama iz života grada od društvenih, kulturnih do sportskih vijesti Koprivnički Hrvat se nije umnogome razlikovao od drugog gradskog tjednika, Podravske novine. Za primjer kojom je kvalitetom i intenzitetom društvenog, kulturnog i sportskog života živjela stara Koprivnica navodi se nekoliko podataka. U novinama su redovito na zadnjoj reklamnoj stranici objavljivane brojne reklame od kojih se navode sljedeće; *Kupujte Torpedo pišće strojeve, Edison Bell gramofone i ploče, Telefunken, Blaupunkt i Philips radio aparate - za ugodno slušanje čarlstona, swinga, park - paradea, jazz bandova iz Zagreba*. Česte su bile i reklame za kino predstave Metro - Goldwyn - Mayera uz klavirsku pratnju u Apolo kinu Romana Ostrogovića, od kojih je najpopularniji bio film *Tarzan i njegova drugarica*, zatim reklame za biranje miss nove godine koja je filmski snimljena i potom prikazivana u zagrebačkim kino - kazališnim dvoranama te u državnim modnim revijama. Reklame koje govore o kulturnom i modnom trenutku Koprivnice tridesetih godina pozivaju kod “krojača Krunoslava Šavora” gdje su se mogli kupiti jeftini engleski i češki štofovi, dok su se kod “Cankija” ili u “Salonu Nada” šišale dame i gospoda po najmodernijim frizurama a la paž, bubi i garson te se vršilo onduliranje, manikiranje i pedikiranje. Koprivnički Hrvat je donosio i brojne vijesti iz života okolnih sela te pratio, pomalo senzacionalističkim napisima, brojne gradske afere od rada gradskog zastupstva, sudskih parnica i presuda pa do pokojih tučnjava u brojnim gostionicama

i točionicama u kojima nije bilo ni stolnjaka na stolovima, točilo se kalničko vino i portugizac uz koncertriranje sevdalinki novoprispjelih pjevačica.

Nakon što Klubu akademičara nije uspjelo pokrenuti kulturni i povijesni časopis Koprivnički Almanah, sredinom dvadesetih, točnije 1926., a koji je bio vrlo ambiciozno sadržajno i grafički zamišljen, ipak je ustrajnost akademičara urodila plodom 1. ožujka 1930. godine kada je iz tiska izašao prvi broj **Podravske novine** u uredništvu Slavka Löwya, kojeg su kasnije zamijenili obrtnik Andrija Pavlović i pravnik, dr. Vladimir Malančec. Novine su kao tjednik za Koprivnicu i okolice izlazile na četiri stranice kontinuirano tijekom cijelog desetljeća, a tiskale su se u knjigotiskari Braće Loborec. Programski stav uredništvo je najavilo na prvoj naslovnici prvog broja pod angažiranim naslovom "Za bolju budućnost Koprivnice". Brojni su bili suradnici Podravske novine kroz cijelo desetljeće - dr. Zvonimir Vargović, dr. Rudolf Horvat, dr. Leander Brozović, Stjepan Pavunić, Stjepan Kukec, Mate Sudeta, Slavko Löwy, Franjo Brdarić.

Posljednji broj Podravske novine izašao je 19. travnja 1941., a već u svibnju ga je zamijenilo novo godište Koprivničkog Hrvata s prilogom ŽAP (Živio Ante Pavelić), novinama u duhu ustaške ideologije.

Bilješke:

1. Ovaj naslov referiran je na skupu u Koprivnici u Gradskoj vijećnici uz Dan grada, 4. studenoga 2000.
2. U zaglavlju 1. broja stoji: Koprivnički Hrvat, list za gospodarske, socijalne i političke stvari, uredništvo i uprava: Mihovil Tomac, pretplata kao i oglasi plativi i utuživi u Koprivnici. Odgovorni urednik Ivan Šebalj, vlasnik i izdavač Konzorcij koprivničkih pravaša, tiskara Merkur, d.d. Zagreb. S ovim je zaglavljem tiskano pet brojeva - od 24. prosinca 1924. do 13. siječnja 1925.
Novine Koprivnički Hrvat, tjednik hrvatskog bloka. Ove novine koprivnički blokaši nakanili su u proljeće 1928. izdavati kao svoje glasilo kako ne bi morali tražiti iznova dozvolu za izlaženje pa su uzeli ime Koprivnički Hrvat i nastavili izlaženje sa 6. brojem od 17. ožujka 1928. godine. Urednik je bio Mihovil Tomac. S proglašenjem Ustava 1929. godine novine više nisu bile tjednik blokaša nego glasilo Koprivnice i okolice. Od 15. lipnja 1929. urednik je Ivica Šemper, a Tomac je vlasnik. Od 5. srpnja urednik je Mihovil Tomac, a od ožujka do srpnja 1932. godine urednik je Martin Nemeč, trgovac brašnom.
Ovi podaci o uredništvu posredno otkrivaju stanje u društvu za vrijeme šestosiječanjskog ustava kada se redakcija nije mogla ustaliti već je radila pod zakonskim i "žandarmerijskim" pritiskom.
Koprivnički Hrvat, glasilo grada Koprivnice i okolice ponovo izlazi od 31. svibnja 1941. godine. Urednik je Nikola Herman, a proglas na naslovnici hrvatskom narodu potpisuje ustaški povjerenik za grad i kotar Koprivnicu povratnik iz emigracije Martin Nemeč.